

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1631-12

meddelad i Stockholm den 11 juni 2012

KLAGANDE

Fresenius Kabi AB, 556561-6058

Ombud: Advokat Anna Ulfsdotter Forssell och jur. kand. Sara-Li Olovsson
Advokatfirman Delphi
Box 1432
111 84 Stockholm

MOTPART

Västra Götalandsregionen
AA
Regionens Hus
462 80 Vänersborg

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs beslut den 2 mars 2012 i mål nr 1203-12

SAKEN

Inhibition av dom i mål om offentlig upphandling

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens beslut om inhibition av förvaltningsrättens dom.

Dok.Id 120511

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BAKGRUND

Västra Götalandsregionen har genomfört en upphandling avseende livsmedel för särskilda näringsändamål och sondmatningstillbehör. Ett första tilldelningsbeslut fattades den 22 juni 2011 varefter avtal ingicks. Därefter fattade regionen ett nytt beslut den 2 september 2011.

Fresenius Kabi AB (bolaget) ansökte om överprövning av beslutet från den 2 september 2011. Enligt bolaget utgjorde beslutet en otillåten direktupphandling. Förvaltningsrätten i Göteborg biföll ansökningen på så sätt att det ingångna avtalet förklarades ogiltigt i de delar som var hänförliga till det beslutet. Regionen överklagade förvaltningsrättens dom hos Kammarrätten i Göteborg som genom det överklagade beslutet meddelade prövningstillstånd och förordnade att förvaltningsrättens dom tills vidare inte skulle gälla (inhibition).

YRKANDEN M.M.

Bolaget yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska besluta att kammarrättens inhibitionsbeslut inte ska gälla och att det interimistiskt ska förordnas att regionen inte får fullgöra avtalet i lydelsen enligt beslutet den 2 september 2011. Bolaget anför i huvudsak följande. Frågan om vid vilken tidpunkt en dom om ogiltighet vinner tillämpning har inte prövats av Högsta förvaltningsdomstolen. Vid en fortsatt tillämpning av ett avtal som förklarats ogiltigt är det knappast fråga om en fortsättning på upphandlingen på så sätt att kontraktsskrivning utgör hinder för överprövning. Det är snarare fråga om att låta köp av viss vara eller tjänst fortgå vilket inte hindrar möjligheten till fortsatt prövning men däremot kan leda till stora förluster för leverantörer.

Regionen bestrider bifall till överklagandet och anför i huvudsak följande. Regionens inställning är att ett beslut om ogiltigförklaring gäller omedelbart. I annat fall skulle syftet med att ogiltigförklara ett avtal motverkas. Det skulle innebära en respit för den upphandlande myndigheten att snabbt få ut så mycket som möjligt av ingånget avtal innan tiden löper ut. Ett sådant förfarande innebär

en stor risk för vinnande leverantör. Konsekvenserna av ett beslut om att göra om en upphandling och ett beslut om ogiltigförklaring av ett avtal är desamma.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

I 16 kap. lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU, finns bestämmelser som gör det möjligt för domstol att ogiltigförklara ett avtal som slutits mellan en upphandlande myndighet och en leverantör.

Kammarrätten har förordnat att förvaltningsrättens dom om ogiltigförklaring av ett avtal tills vidare inte ska gälla. En förutsättning för ett sådant beslut är att domen om ogiltigförklaring gäller omedelbart.

Huvudregeln är att förvaltningsdomstols avgörande är verkställbart först sedan det vunnit laga kraft. I författning kan emellertid föreskrivas att ett avgörande ska gälla omedelbart. Några sådana bestämmelser finns inte i LOU. Undantag från huvudregeln kan även motiveras av att beslutet är av sådan karaktär att det måste anses gälla omedelbart för att det ska kunna fylla sin funktion. Ett exempel på det senare förhållandet är RÅ 2005 ref. 17, där Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att en dom om att en upphandling ska göras om gäller omedelbart i den del domen kan sägas innefatta ett förbud mot att fortsätta upphandlingen.

I förevarande mål är situationen en annan. Upphandlingsförfarandet har slutförts. Det är fråga om ett avtal som ingåtts mellan två parter och där ett civilrättsligt bindande förhållande har etablerats dem emellan.

En ogiltigförklaring av ett avtal innebär att gjorda prestationer ska gå åter. I den mån en återgång inte kan ske (t.ex. avseende tjänster som levererats) ska avtalets ogiltighet regleras på så sätt att parternas förmögenhetssituation återställs till hur den var innan avtalet ingicks. Till detta kommer den rätt till skadestånd som kan tillkomma leverantör, oavsett om denne är avtalspart eller inte (prop. 2009/10:180, del 1, s. 136, 225 f. och 361 f.).

Mål nr
1631-12

Mot denna bakgrund finner Högsta förvaltningsdomstolen att förvaltningsrättens beslut att ogiltigförklara det ingångna avtalet inte var av sådant slag att det finns skäl att avvika från huvudregeln. Det saknades därmed förutsättningar för kammarrätten att besluta att förvaltningsrättens dom tills vidare inte skulle gälla.

Bolagets yrkande avseende kammarrättens inhibitionsbeslut ska således bifallas. I det överklagade beslutet har kammarrätten endast tagit ställning till yrkandet om inhibition. Bolagets yrkande att regionen inte ska få fullgöra avtalet föranleder ingen åtgärd i detta mål.

Mats Melin

Gustaf Sandström

Eskil Nord

Helena Jäderblom

Christer Silfverberg

Maria Andersson

Föredragande justitiesekreterare

Avd. I

Föredraget 2012-05-16